

Ks. Jan MIAZEK

ŁACIŃSKI TEKST « PIĄTEJ MODLITWY EUCHARYSTYCZNEJ »

Treść: 1. Modlitwa Eucharystyczna w liturgii rzymskiej; 2. Modlitwa Eucharystyczna „Synodu Szwajcarskiego”; 3. Rozszerzenie się nowej Modlitwy; 4. Tekst łaciński Modlitwy: a. Potrzeba tekstu typicznego; b. Publikacja tekstu łacińskiego; c. Uwagi o tekście Modlitwy; d. Część niezmienna Modlitwy; e. Części zmienne Modlitwy; f. Nasza „Piąta Modlitwa Eucharystyczna”. Zakończenie.

Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dekretem z dnia 6 sierpnia 1991 roku ogłosiła łaciński tekst Modlitwy Eucharystycznej znanej w Kościele pod nazwą „Modlitwy Synodu Szwajcarskiego”, zaś w naszym Mszale nazwanej Piątą Modlitwą Eucharystyczną. Publikacja oficjalnego tekstu Modlitwy Eucharystycznej jest wydarzeniem w życiu liturgicznym Kościoła i dlatego został temu poświęcony 301 numer *Notitiae* (sierpień 1991). W oparciu o zawarte w nim materiały chcemy ukazać powstanie tej modlitwy, przedstawić tekst łaciński i wskazać na związaną z tym problematykę.

1. Modlitwa Eucharystyczna w liturgii rzymskiej

Zgodnie z najstarszą tradycją liturgia rzymska posiadała tylko jedną Modlitwę Eucharystyczną, zwaną Kanonem Rzymskim. Sytuacja uległa zmianie dopiero po Soborze Watykańskim II, chociaż Konstytucja o liturgii nie przewidywała powstania nowych Modlitw Eucharystycznych. W oparciu o prace Rady do wprowadzenia w życie Konstytucji o liturgii oraz za zgodą Ojców Synodu z 1967 roku, zostały w 1968 roku wprowadzone do liturgii rzymskiej trzy nowe Modlitwy. Było to odejście od wiekowej tradycji, miało zaś ułatwiać wiernym rozumienie i udział w Eucharystii.

Wraz z ogłoszeniem Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci (1973) zostały opublikowane trzy nowe Modlitwy Eucharystyczne. Początkowo nie zamierzano umieszczać ich w Mszale, potem jednak weszły do tej księgi liturgicznej, czasem zamieszczane w Dodatku. W Roku Świętym 1975 przedłożono Konferencjom Episkopatu dwie Modlitwy Eucharystyczne o tajemnicy pojednania. W 1983 roku, w Roku Odkupienia, obie Modlitwy zostały rozciągnięte na cały Kościół i obecnie także są zamieszczane w Mszale. W 1974 roku Stolica Apostolska zatwierdziła Modlitwę Eucharystyczną dla diecezji szwajcarskich na czas trwania Synodu krajowego. Modlitwa ta przetrwała czas Synodu i została przejęta także przez inne Kościoły: w ten sposób i ta Modlitwa weszła do Mszale. Prośby o zatwierdzenie nowych Modlitw Eucharystycznych

stycznych napływają do Stolicy Apostolskiej nadal. Kościoły chcą ubogacić własne Mszały, posiadać Modlitwę napisaną we własnym języku, wyrazić pewną myśl teologiczną, odpowiedzieć na oczekiwania pewnych grup, lepiej powiązać liturgię sakramentów z Eucharystią. Wydaje się, że zgodnie z liturgiczną tradycją rzymską można to osiągnąć posługując się odpowiednimi formularzami mszalnymi, nie ma więc potrzeby tworzenia nowych Modlitw Eucharystycznych.

Nadal istnieją problemy dyscyplinarne, duszpasterskie i obrzędowe związane z Modlitwą Eucharystyczną. Są w użyciu Modlitwy, które nie uzyskały aprobaty władzy kościelnej. Zdarza się, że Modlitwy zatwierdzone na pewien czas czy ze względu na określone warunki, nadal są używane, a nawet rozszerzają się na inne kraje. Dotychczasowe cztery Modlitwy nie są również należycie używane, dominuje Modlitwa II i III. Poszukuje się nowych Modlitw, zaś nie wykorzystuje się bogactwa dotychczasowych. Nadto w większości odprawianych Mszy świętych Modlitwa Eucharystyczna nie posiada należnego jej znaczenia: zwykle recytowana ginie w potoku innych słów. Wierni odnoszą wtedy wrażenie, że Modlitwa Eucharystyczna jest czymś mniej ważnym w całej celebrze.

Stoimy znów wobec konieczności formacji liturgicznej w tej dziedzinie, formacji kapłanów i wiernych.¹

2. Modlitwa Eucharystyczna „Synodu Szwajcarskiego”

Wprowadzenie nowych Modlitw, przygotowanych przez ludzi biegłych w liturgii i przeznaczonych dla całego Kościoła nie oznaczało końca problemów. Padały pytania czy odpowiadają one w pełni potrzebom poszczególnych Kościołów lokalnych i czy rzeczywiście ułatwiają wiernym udział w Eucharystii. Pojawiły się Modlitwy układane z różnych motywów. Miały one pomóc w lepszym poznaniu sprawowanej tajemnicy, zróżnicować celebrę w zależności od okresu liturgicznego czy też od okoliczności, wyrazić wiarę Kościoła w dzisiejszym języku. Kongregacja kultu Bożego 27 kwietnia 1973 roku rozesłała do przewodniczących Konferencji Episkopatu list okólny *Eucharystiae participationem*, w którym szeroko omówiono problematykę związaną z Modlitwą Eucharystyczną. Stolica Apostolska w trosce o jedność liturgii rzymskiej zastrzegła sobie prawo wprowadzania nowych Modlitw Eucharystycznych. W Liście tym czytamy, że poszczególne Konferencje Episkopatu mogą jednak zwracać się do Stolicy Apostolskiej o zatwierdzenie nowych Modlitw, jeśli uznają, że zachodzi potrzeba ich wprowadzenia. Na tym tle należy widzieć powstanie i wprowadzenie do liturgii szwajcarskiej Modlitwy Eucharystycznej.²

Prace nad ewentualnym wprowadzeniem nowej Modlitwy zaczęły się jeszcze przed ukazaniem się wspomnianego Listu okólnego. Za zgodą Ojca Świętego już 17 wrze-

---

¹ Uwagi o Modlitwie Eucharystycznej w liturgii rzymskiej otwierają numer *Notitii*. Wydawcy odwołali się do słów mons. Lajos Kada, sekretarza Kongregacji, skierowanych do uczestników Włoskiego Tygodnia Liturgicznego.

² C. MAGGIONI, "Coordinate spazio-temporali della Preghiera Eucaristica *Synode 72*", *Notitiae* 27(1991) 461-463.

śnia 1971 roku powstała w Rzymie grupa robocza, która wypracowała kryteria tworzenia nowych Modlitw i nawet przygotowała odpowiednie teksty: ostatecznie jednak prace tej grupy nie przyniosły oczekiwanego owocu. Podobna grupa powstała w ramach Komisji Liturgicznej krajów języka niemieckiego i postawiła sobie podobne zadanie. W kwietniu 1972 roku taką samą grupę powołała Komisja Liturgiczna szwajcarska: miała ona również pracować nad ułożeniem nowej Modlitwy Eucharystycznej. Ogłoszony List okólny zmienił sytuację i stał się impulsem do podjęcia działań w łonie Kościoła szwajcarskiego.

W jesieni 1973 roku przewodniczący szwajcarskiej Komisji Liturgicznej podczas pobytu w Rzymie pytał w Kongregacji o możliwość uzyskania zgody przez miejscowy episkopat na własną Modlitwę. Odpowiedź nie zachęcała do podejmowania pracy, ale nie wykluczano, iż w przyszłości może to ulec zmianie. W tej sytuacji Komisja Liturgiczna wystąpiła oficjalnie do Konferencji Episkopatu szwajcarskiego o zwrócenie się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o pozwolenie na ułożenie własnej Modlitwy Eucharystycznej. Jako powód podano rozpoczęty w 1972 roku Synod krajowy, jego prace teraz właśnie wchodziły w nowy etap. Podczas wizyty *Ad limina* w grudniu 1973 roku biskupi rzeczywiście zwrócili się do Stolicy Apostolskiej o zgodę na wprowadzenie nowej Modlitwy z okazji Synodu krajowego. Kongregacja prośbę przyjęła, ale 7 stycznia 1974 roku zwróciła się z zapytaniem do przewodniczącego Episkopatu: czym w swej treści nowa Anafora miałaby się różnić od czterech dotychczasowych; dlaczego tworzyć nową Modlitwę skoro można do obecnych Modlitw włączyć odpowiedni embolizm wstawienniczy. Przewodniczący episkopatu odpowiedział Kongregacji 26 stycznia. Pisał między innymi, że Synod ma wielkie znaczenie dla Kościoła w Szwajcarii. Problematyka Synodu powinna znaleźć odbicie we wszystkich dziedzinach życia, szczególnie zaś w liturgii. Chcemy mieć Modlitwę, która wyrazi naszą wiarę w języku naszych czasów. Taka Modlitwa mogłaby sprowadzić całą pracę Synodu do centrum życia Kościoła, jakim jest Eucharystia. Kongregacja odpowiedziała 18 lutego 1974 roku, że papież Paweł VI wyraził zgodę na powstanie takiej Modlitwy. Bezwzględnie utworzono małą grupę (biskupi, liturgiści, proboszczowie), która przystąpiła do pracy. W kwietniu Kongregacja pytała jak przebiega przygotowanie tekstu. Komisja Liturgiczna odpowiedziała w maju, iż prace posuwają się szybko i przesłała opracowany już projekt. Projekt ten przekazano biskupom, którzy zatwierdzili tekst. Teraz z kolei 7 czerwca tekst został w Rzymie przedłożony Kongregacji. Modlitwa zyskała aprobatę, wprowadzono jedynie małe zmiany. Przewodniczący Konferencji Episkopatu teraz już oficjalnie, zwrócił się 11 czerwca do Kongregacji o zatwierdzenie nowej Modlitwy. Kongregacja zatwierdziła przedłożony tekst 8 sierpnia 1974 roku dołączając do dekretu drobne poprawki zalecone przez Kongregację Wiary. Nowa Modlitwa Eucharystyczna została odmówiona pierwszy raz podczas Mszy świętej odprawianej 8 września 1974 roku na plenarnym posiedzeniu Synodu Szwajcarskiego.

Temat wiodący nowej Modlitwy narzucał właściwie sam Synod: ożywienie wiary, podjęcie ducha Soboru, nowa problematyka pastoralna, odkrywanie Kościoła, ekumenizm itp. Samo słowo Synod stało się punktem wyjścia dla poprowadzenia tematu głównego. Znaczyło ono tyle co iść razem drogą, być w drodze, zejść się, spotkać się,

zgrupować. Ten jeden podstawowy temat został podjęty w czterech różnych prefacech i w modlitwach wstawienniczych.³

3. Rozszerzenie się nowej Modlitwy

Dekret Kongregacji zatwierdzający nową Modlitwę stanowił, że można ją stosować podczas trwania Synodu. Okazało się jednak, że po zakończeniu Synodu Modlitwa nadal pozostawała w liturgii Kościoła Szwajcarskiego. Ponieważ Modlitwa została zatwierdzona w trzech językach znanych w sąsiednich krajach, jej wpływ rozszerzył się poza granice Szwajcarii. Chociaż bowiem język nie był jedynym motywem przyjmowania Modlitwy, to przecież był to motyw pierwszy, najprostszy i bezpośredni. Poszczególne Konferencje Episkopatu zwracały się do Stolicy Apostolskiej o pozwolenie na przejęcie Modlitwy Szwajcarskiej i uzyskiwały zgodę. Już w 1974 roku Modlitwa została wprowadzona w Luxemburgu, w Austrii w 1975, we Francji, Belgii i w Afryce Północnej w 1978, Filipiny, Kanada, Węgry w 1979, w Italii w 1980, w Polsce w 1984, w Hiszpanii w 1985, w Holandii w 1987. Początkowo Stolica Apostolska przy wyrażaniu zgody na jej wprowadzenie podawała okoliczności wprowadzenia i określała czas używania. Potem określano jedynie na okres pięciu lat język w jakim Modlitwa ma być odmawiana. Obecnie Modlitwa jest stosowana w 27 krajach. Największą liczbę stanowią kraje europejskie, w Azji znajdują jedynie Filipiny zaś w Ameryce Północnej tylko Kanada i to francuskojęzyczna. Modlitwa została dotąd przetłumaczona na 12 języków. Jak dotąd żaden kraj języka angielskiego nie przyjął jej. Pomimo, że Modlitwa została ułożona również w języku niemieckim, nie została jednak przyjęta przez Kościół w Niemczech.

Należy jeszcze zwrócić uwagę na nazwę Modlitwy. Dekrety Kongregacji zezwalające na jej stosowanie odwoływały się zawsze do jej pochodzenia, wspominały Synod Szwajcarski. W niektórych krajach Modlitwa otrzymała własną nazwę. Np. Piąta Modlitwa (Italia, Polska, Hiszpania) czy Siódma Modlitwa (Węgry).

Mówiąc o szybkim rozprzestrzenianiu się Modlitwy podkreślaliśmy, że bardzo przyczyniły się do tego języki, w jakich została ona zatwierdzona. Doszły do tego względy duszpasterskie wypływające z bliskości terytorialnej i wspólnoty języka. Sądzimy, że duży wpływ na jej rozwój wywarł również jej współczesny charakter oraz pewna łatwość tekstu. Czasem być może przyjmowano ją z bardziej prostych powodów: łatwiej jest przejąć Modlitwę już istniejącą niż uzyskać zatwierdzenie nowej.⁴

4. Tekst łaciński Modlitwy

a. Potrzeba tekstu typicznego

Tekst łaciński Modlitwy Synodu Szwajcarskiego został ogłoszony w wyniku zaleceń posiedzenia plenarnego Kongregacji w styczniu 1991 roku. Omawiając przygo-

³ A. HÄNGGI, "Das Hochgebet *Synode 72* für die Kirche in der Schweiz", *Notitiae* 27(1991) 440-453.

⁴ C. MAGGIONI, "Coordinate spazio-temporali...", *art. cyt.*, 461-474.

towane trzecie wydanie Mszału Rzymskiego, mówiono o Modlitwach Eucharystycznych znanych obecnie w Kościele. Zwrócono uwagę, że Modlitwa Szwajcarska, z Modlitwy partykularnej przekształciła się z biegiem czasu w modlitwę używaną powszechnie. Właśnie jej duża już powszechność domagała się opublikowania łacińskiego tekstu typicznego oraz podania norm stosowania tej Modlitwy.

Modlitwa została opublikowana w językach używanych w Szwajcarii: w języku niemieckim, francuskim i włoskim. Trzy oryginalne teksty nie były identyczne, żaden z nich nie był uważany za typiczny. Więcej, w niektórych punktach zachodziły znaczące różnice. Różnice szły jeszcze dalej: tekst włoski „szwajcarski” różnił się od tekstu włoskiego wprowadzonego w Italię. Właściwie mamy dwa teksty tej samej Modlitwy w tym samym języku. Ukazuje to najlepiej opublikowana Synopsa zawierająca również tekst łaciński.⁵ Jeszcze większe zróżnicowanie wniosły przekłady na inne języki bowiem doszły do głosu właściwości poszczególnych języków. Zdarzało się też, że jeden fragment modlitwy pochodził z jednego „źródła”, a drugi z innego. W tej sytuacji Kongregacja uznała, że czas już przygotować tekst łaciński, wzorczy dla innych tłumaczeń oraz do rewizji dotychczasowych.

Należało również określić tytuł dotychczasowej Modlitwy. Nazwa „Modlitwa Szwajcarska” chociaż wskazuje na jej miejsce pochodzenia nie jest dobra, bowiem jest to już Modlitwa wielu krajów. Francuska „Modlitwa na czas zgromadzeń” budzi zastrzeżenia bo przecież nie ma ścisłej relacji pomiędzy Synodem i nawet dużym zgromadzeniem. Nazwa „Piąta Modlitwa” prowadzi z kolei do stawiania tej Modlitwy na równi z czterema dotychczasowymi co jest sprzeczne z intencją Kościoła.⁶

b. Publikacja tekstu łacińskiego

Tekst łaciński Modlitwy Szwajcarskiej został ogłoszony dekretem Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z dnia 6 sierpnia 1991 roku. Znajdujemy w nim przypomnienie czym jest Modlitwa Eucharystyczna, informację o powstaniu zatwierdzonej Modlitwy i jej rozszerzaniu się w Kościele, uzasadnienie publikacji tekstu łacińskiego oraz polecenie, aby nowe wydania Mszałów zawierały tłumaczenia oparte na tym tekście. Dekret stanowi też, że Modlitwa ma być odmawiana we Mszach w różnych potrzebach.

Tekst Modlitwy poprzedzają Praenotanda, w których zostały podane przepisy określające użycie tej Anafory. Omawiana Modlitwa z własnymi prefacjami i modlitwami wstawienniczymi ma być używana z formularzami Mszy w różnych potrzebach.

Prefację „Kościół na drodze ku jedności” wraz z odpowiednimi modlitwami wstawienniczymi wypada stosować w Mszach za Kościół, za papieża, biskupa, o wybór biskupa, za zgromadzonych na Soborze lub Synodzie, za kapłanów, kapłana za siebie, za pełniących służbę w Kościele, za zgromadzenie duchowe lub pastoralne.

Prefację „Bóg kieruje swoim Kościołem” i odpowiednie modlitwy wstawiennicze wypada odmawiać w Mszach za Kościół, o powołanie kapłańskie, za zakonników, o

⁵ Por. "Synopsa", *Notitiae* 27(1991) 399-415.

⁶ P. TENA, "Commentarium", *Notitiae* 27(1991) 419-420.

powołanie zakonne, za świeckich, we Mszy dziękczynnej, za rodzinę, za krewnych i przyjaciół, o uproszenie miłości.

Prefację „Jezus naszą drogą” i odpowiednie modlitwy wstawiennicze należy odmawiać we Mszy o ewangelizację ludów, za chrześcijan prześladowanych, za Ojczyznę, za rządzących państwami, za zgromadzenie przedstawicieli narodów, o postęp ludów, na początku roku cywilnego.

Prefację „Chrystus wzorem miłości” i modlitwy wstawiennicze wypada odmawiać we Mszy w czasie głodu, za uchodźców i wygnańców, za przebywających w niewoli, za chorych, za umierających, w jakiegokolwiek potrzebie, za tych, którzy nas trapią, o łaskę dobrej śmierci.

Tekst Modlitwy został podany w następującej formie: najpierw znajduje się cała Modlitwa zawierająca prefację i odpowiadające jej modlitwy wstawiennicze. Potem zamieszczono kolejne prefacje II, III i IV wraz z odpowiadającymi modlitwami wstawienniczymi. W tekście Modlitwy dokonano jednej zmiany: dawna prefacja IV stała się teraz prefacją I.⁷

c. Uwagi o tekście Modlitwy

Tekst łaciński Modlitwy jest w istocie wersją tych już istniejących. Nie chciano przecież tworzyć nowej Modlitwy ani wprowadzać zasadniczych zmian w tych już istniejących w wielu krajach. Tekst łaciński odwołuje się do trzech wersji oryginalnych, ale żadna z nich nie zgadza się całkowicie z łacińskim. Przy jej opracowywaniu chciano upodobnić nową Modlitwę do dotychczasowych Modlitw naszej liturgii rzymskiej (zmiana słów rozpoczynających prefację, sformułowanie epiklezy) oraz ubogacić ją teologicznie przez rozbudowanie pewnych tematów teologicznych (znaczenie ofiary Kościoła, uwypuklenie związku Ducha Świętego i Eucharystii). W tej pracy odwołano się do zachodniej tradycji liturgicznej, zwłaszcza rzymskiej. Modlitwa nie straciła jednak przez to swej oryginalności, za którą tak ją ceniono. Wyrażenia soborowe czy te pochodzące ze współczesnej literatury religijnej oddano z większą wiernością. Należy sądzić, że nowe tłumaczenie, oparte już o tekst oficjalny, potrafią oddać jej treść w swym własnym duchu.

Określenie norm stosowania obecnej Modlitwy początkowo mogło wydawać się czymś trudnym, ale odwołanie się do pochodzenia Anafary ułatwiało zadanie. Modlitwa powstała z okazji trwania Synodu, podejmowała więc wielkie tematy tego zgromadzenia krajowego. Okazało się, że tematy Modlitwy i Synodu odpowiadają ogólnym intencjom Kościoła wyrażanym zwykle w modlitwie powszechnej lub też znajdującym odbicie w Mszałe we Mszy w różnych potrzebach. Przez wprowadzenie nowej Modlitwy Konferencja Episkopatu chciała doprowadzić do jedności myśli pomiędzy eucharystią mniejszą i większą. Chciano w modlitwie wyrazić jeden z wielkich tematów Synodu, we Mszy świętej, którą rozpoczynano pracę nad nim.

Synod dobiegł końca, ale Modlitwa żyła nadal, stał się Modlitwą Kościoła lokalnego. Teraz okazało się, że część Mszału „Msze w różnych potrzebach” odpowiada do-

⁷ Por. "Acta, Praenotanda, Textus", *Notitiae* 27(1991) 388-399.

kładnie myśli zawartej w Modlitwie zwanej dotąd Szwajcarską. Dlatego to Modlitwa ta została teraz nazwana: *Prex eucharistica quae in missis pro variis necessitatibus adhiberi potest*. Dlatego też jej użycie związane z formularzami mszalnymi tej części Mszału. Układ formularzy Mszy w różnych potrzebach spowodował zmianę kolejnej części zmiennych Modlitwy tzn. prefacji i modlitw wstawienniczych. Dawna prefacja IV stał się prefacją I: Msze o jedność zajmują pierwsze miejsce pośród Mszy w różnych potrzebach.⁸

d. Część niezmienna Modlitwy

W części nieziennej Modlitwy obserwujemy największe zmiany w stosunku do tekstów oryginalnych. Ponieważ nie podajemy tekstu łacińskiego trudno o dokładną analizę, chcemy jednak w miarę możliwości przedstawić wprowadzone zmiany.⁹

Po *Sanctus* – w dotychczasowym tekście ten fragment rozpoczynał się nowym dziękczynieniem, jego motyw nawiązywał do myśli zawartych głównie w pierwszej prefacji. Modlitwa wysławiała Ojca, który nas zawsze podtrzymuje w doczesnym pielgrzymowaniu, a zwłaszcza teraz zgromadzonych wokół Chrystusa na świętej wieczerzy. W tekście łacińskim wprowadzono klasyczne wyrażenia znane w modlitwach hiszpańskich i galijskich: *Vere sanctus, vere benedictus*. W ten sposób fragment ten został ściślej związany ze śpiewem *Sanctus*. Słowa *Vere sanctus* wprowadzają temat opatrności Bożej: Bóg został tu nazwany tytułem powracającym w liturgii wschodniej – *amator hominum*. Od słów *vere benedictus* rozpoczyna się ukazanie obecności Chrystusa pośród nas: On jest obecny, gdy gromadzi nas miłość ku Niemu. On jak niegdyś uczniom wyjaśnia nam Pisma i łamie dla nas chleb. Nie ma teraz wzmianki o uczniach w Emaus, zresztą już w tekście niemieckim i włoskim ich wspomnienie znajdowało się w nawiasie. Przypominanie spotkania Chrystusa z uczniami w Emaus zdawało się ukazywać Eucharystię głównie jako ucztę, a przecież jest ona najpierw ofiarą. Mogło to sugerować, że w Emaus miało miejsce sprawowanie Eucharystii, a przecież tak nie było. Nadto często przywoływanie w modlitwie wydarzenia z Emaus doprowadziłaby do jego spowszednienia w świadomości wiernych.¹⁰

Epikleza – stwarzała trudności, brzmiała różnie w trzech wersjach językowych i różniła się od dotychczasowych formuł rzymskich. Kongregacja już w 1986 roku, potwierdzając hiszpańskie tłumaczenie, poleciła wprowadzić taką epiklezę jak w Modlitwie II i III. Obecnie taką epiklezę wprowadzono do tekstu łacińskiego: mamy w niej prośbę do Ojca o posłanie Ducha Świętego, aby On uświęcił dary chleba i wina, aby stały się „ciałem i krwią Pana naszego Jezusa Chrystusa”. Znalazły się w epiklezie słowa wyraźnie mówiące o substancjalnej przemianie, nie tylko zaś o obecności Chrystusa pośród nas.¹¹

⁸ P. TENA, "Commentarium", art. cyt., 420-423.

⁹ P. TENA, "Commentarium", art. cyt., 423-426.

¹⁰ C. GIRAUDO, *Preghiere Eucaristiche per la Chiesa di oggi*, Roma-Brescia 1993, 81-85.

¹¹ C. GIRAUDO, dz. cyt., 90.

Opis ustanowienia zawiera także pewne zmiany w tekście. Zaczyna się teraz słowami *Qui pridie quam pateretur*, tak typowymi dla liturgii rzymskiej (Kanon Rzymski) nadającym opisowi ustanowienia uroczysty charakter. Odniesienie do wieczerzy oddano wyrażeniem z hymnu *Pangue lingua: in supremae nocte cenae*. Przy konsekracji wina dodano słowa: *postquam cenatum est*. Jest to nawiązanie do tradycji biblijnej (Łukasz i I list do Koryntian) obecnej w wielu Modlitwach Eucharystycznych, przywołanie ostatniej wieczerzy, podczas której podwójne ustanowienie Eucharystii było oddzielone przez zwykły posiłek. Dodajmy jeszcze, że słowa *benedixit* użyto w formule wypowiedzianej nad chlebem, a słów *gratias egit* w formule nad winem: znaczą one to samo, ale takie zróżnicowanie słów znają wszystkie Modlitwy.¹²

Anamneza zachowuje dotychczasowe tematy, ale zostały one ubogacone i ujęte w formie zbliżonej do tekstów tradycyjnych. Zaraz na początku znajdujemy tradycyjny zwrot *Unde et nos...*, potem zaś wspomnienie misterium paschalnego. Misterium to, jako dzieło miłości Ojca głosimy, aż Chrystus przyjdzie: wprowadzony został w ten sposób do anamnezy aspekt eschatologiczny. Podobnie jak w innych obecnych Modlitwach sformułowano słowa o ofierze: *tibi que panem vitae et calicem benedictionis offerimus*. W obecnej redakcji anamnezy odnajdujemy trzy tak dla niej charakterystyczne słowa: *memores... annuntiamus... offerimus*. Dwa tak dotąd charakterystyczne wyrażenia tej modlitwy zostały opuszczone.¹³

Epikleza komunijna w dotychczasowych tekstach tworzyła właściwie jedno z anamnez, była już pierwszym wezwaniem modlitwy wstawienniczej. Ograniczała się do prostej prośby do Ojca, aby dał nam Ducha Świętego, Ducha miłości, Ducha Swojego Syna. Obecny tekst został przereklamowany ze względu na zachowanie podobieństwa z innymi Modlitwami Eucharystycznymi. O ile w tekście pierwotnym mowa była wprost o ofierze Chrystusa, który „w swoim Ciele i w swojej Krwi wydaje się za nas”, to teraz mocno została podkreślona ofiara Kościoła: *in oblationem Ecclesiae tuae... respice propitius*. Tekst precyzuje zarazem, że w tej ofierze została nam przekazana paschalna ofiara Chrystusa. Ofiara Kościoła to misterium paschalne Chrystusa: Kościół otrzymał ją od Chrystusa na ostatniej wieczerzy i celebrować ją sakramentalnie. W epiklezie nadal jest mowa o „Duchu miłości”, ale są teraz także słowa o Komunii eucharystycznej mocą której teraz i w wieczności zostaniemy zaliczeni od członków Chrystusa.¹⁴

Wspomnienie zmarłych zawiera tylko jedną zmianę: można teraz wymienić imiona zmarłych polecanych Bogu. Przereklamowano też modlitwę błagalną o nasze dojście do wiecznego życia: jej druga część w dotychczasowej wersji miała charakter doksologiczny. Tekst łaciński zawiera formę błagalną: prosimy o udział w życiu wiecznym z Maryją i świętymi.¹⁵

¹² C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 103-104.

¹³ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 113-115.

¹⁴ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 121-122.

¹⁵ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 137-139.

e. Części zmienne Modlitwy

Należą do nich cztery prefacje i cztery modlitwy wstawiennicze. Zwrócimy teraz uwagę na najważniejsze zmiany dokonane w tych tekstach.

Część I. Prefacja I (dawna IV, w naszym Mszałe D) rozpoczyna się teraz, jak i trzy pozostałe, od słów *Vere dignum et iustum est* tak charakterystycznych dla prefacji rzymskich. Wydaje się to słuszne, bo chyba nie ma racji do odejścia od głębokiej myśli w tym zawartej. Sama prefacja jest prawie dosłownym tłumaczeniem tekstu niemieckiego. Modlitwy wstawiennicze w oryginale odnosiły się do Kościoła lokalnego. Hierarchiczną jedność Kościoła wyrażono w ten sposób: wierni z kapłanami, kapłani z biskupem, biskupi z Papieżem. Obecnie Modlitwa otrzymała charakter powszechny i dlatego należało dokonać zmian. W nowym tekście możemy modlić się za Kościół powszechny lub też za Kościół lokalny (*quae est N*). Prosimy o umocnienie więzi pomiędzy wiernymi i pasterzami, także z Papieżem, biskupem i z całym kolegium biskupów.¹⁶

Część II. Prefacja II (dawna I, w naszym Mszałe A) została wiernie przetłumaczona na łacinę z małymi jedynie zmianami bowiem nie ma już związku z Synodem. Pewne zmiany mamy w modlitwach wstawienniczych: wspomnienie Papieża wyrażono bardziej tradycyjnie idąc za wersją włoską. W charakterze życia chrześcijańskiego wzorowano się bardziej na tekście francuskim i włoskim niż niemieckim.¹⁷

Część II. Prefacja III (dawna II, w naszym Mszałe B) w pierwotnej wersji włoskiej różniła się od wersji niemieckiej i francuskiej, pierwszej części tekstu włoskiego nie było w dwóch pozostałych. W tekście łacińskim opuszczono ten fragment, zaś w dalszej części uporządkowano myśl teologiczną. W obecnym tekście dominuje temat Chrystusa-Pośrednika. Podobnie uporządkowano modlitwy wstawiennicze: podejmując temat chrystologiczny z prefacji przechodzą one w prośbę o upodobnienie się do Chrystusa i o obecność w świecie w imię Zbawiciela, tak jak opisuje to konstytucja *Gaudium et spes*. W modlitwie o jedność nie ma już słów z wersji włoskiej: Błogosław naszego Papieża, naszego biskupa i nasz lud. Modlimy się teraz o umocnienie jedności z Papieżem, biskupem, innymi biskupami, z kapłanami, diakonami i całym ludem.¹⁸

Część IV. Prefacja IV (dawna III, w naszym Mszałe C) została przetłumaczona prawie dosłownie, ale obserwujemy pewne zmiany. Tekst włoski mówił, iż w Chrystusie Ojciec objawił swoją miłość do maluczkich i ubogich. Tekst łaciński idzie za tekstem niemieckim i francuskim: to Chrystus okazał się miłosiernym wobec najmniejszych. Usunięto też jeden tytuł Chrystusa: nasz Brat. Ten tytuł w tym momencie liturgii wydaje się zbyt poufały: Chrystus jest dla nas przede wszystkim Panem i Odkupicielem. W modlitwach wstawienniczych rozwinięto błaganie o jedność: oprócz Papieża i biskupa wymienieni są wszyscy biskupi, prezbiterzy i diakoni.¹⁹

¹⁶ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 53-56; 128-129; P. TENA, "Commentarium", *art. cyt.*, 426-427.

¹⁷ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 58-60; 130-131; P. TENA, *art. cyt.*, 427-428.

¹⁸ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 61-62; 132-134; P. TENA, *art. cyt.*, 128-129.

¹⁹ C. GIRAUDO, *dz. cyt.*, 63-64; 136; P. TENA, *art. cyt.*, 129.

f. Nasza „Piąta Modlitwa Eucharystyczna”

Kongregacja dekretem z dnia 21 listopada 1984 roku wyraziła zgodę na wprowadzenie Modlitwy Szwajcarskiej do przygotowywanego do druku Mszału Rzymskiego dla diecezji polskich. W ten sposób również Kościół w Polsce wprowadził tę Modlitwę do swej liturgii. Sądono, że nowa Modlitwa przybliży wiernych do tajemnicy Eucharystii oraz pozwoli im lepiej w niej uczestniczyć. Jej współczesny język pozwoli odnosić całość życia chrześcijańskiego do ofiary Chrystusa i Kościoła, będzie uczyć łączenia swej codzienności z liturgią. Wprowadzona Modlitwa jest wiernym tłumaczeniem modlitwy włoskiej używanej przez Kościół w Italii.

Modlitwie nadano tytuł „Piąta Modlitwa Eucharystyczna” i zamieszczono ją zaraz po czterech dotychczasowych Modlitwach Eucharystycznych. Zaznaczono, że nie można jej odmawiać, gdy jest przepisana prefacja własna. Poszczególne części zmienne oznaczono kolejnymi literami alfabetu. Zgodnie z obecną decyzją Kongregacji przy nowym wydaniu Mszału dla diecezji polskich trzeba będzie uzgodnić tekst naszej polskiej Modlitwy z ogłoszonym tekstem łacińskim.

Zakończenie

Ogłoszenie oficjalnego tekstu łacińskiego nowej Modlitwy oraz zamieszczenie jej w Mszału Rzymskim jest wydarzeniem godnym uwagi. Historia uczy nas, że Kościół Rzymski przez wieki przywykł do wprowadzania swoich modlitw w całym Kościele Powszechnym. W ten sposób przecież weszły do Mszału nowe Modlitwy w 1968 roku. Obecnie jednak byliśmy świadkami odwrotnej sytuacji. Modlitwa powstała w Kościele lokalnym została przejmowana przez inne Kościoły lokalne, oczywiście za zgodą Stolicy Apostolskiej. Wiemy z przeszłości, że Kościół Rzymski umiał też przejmować teksty liturgiczne Kościołów lokalnych. Tak stało się teraz: Modlitwa Kościoła partykularnego stanie się częścią powszechnego dziedzictwa liturgii rzymskiej.

TESTO LATINO DELLA QUINTA PREGHIERA EUCARISTICA

Riassunto

L'antica tradizione romana ammetteva soltanto una preghiera eucaristica: il Canone Romano. Nel 1968 sono state introdotte altre tre preghiere eucaristiche. Nel 1974 la Conferenza dei Vescovi della Svizzera ha ottenuto l'approvazione di un testo di preghiera eucaristica da usare in occasione del Sinodo delle diocesi di quella nazione. Questa preghiera è stata composta in tre lingue: tedesca, francese ed italiana. La nuova preghiera si è diffusa nella Chiesa ed attualmente è usata in 27 nazioni. I tre testi originali non erano esattamente identici e nessuno di essi venne considerato "tipico". La Congregazione ha ritenuto di essere giunto il momento di preparare un testo tipico latino, che sarà punto di riferimento per le nuove versioni e parametro di revisione per le esistenti. La preghiera ha ottenuto un nuovo titolo: *Prex eucharistica quae in Missis pro variis necessitatibus adhiberi potest*. Il nostro articolo fa l'analisi del testo latino: il corpo invariabile della preghiera e i suoi quattro varianti.